

Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 6.1, 6.2 og 6.3

Slik oppfyller dere kravene til produksjon og omsetning av poteter (*Solanum tuberosum* L.) og planter og formeringsmateriale av visse andre *Solanum*-arter

I noen kulturer er risikoen for introduksjon og spredning av karanteneskadegjørere vurdert som spesielt stor. For disse kulturene er det i [forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B](#) listet en rekke særskilte krav, som dere i tillegg til de generelle kravene i forskriften, må oppfylle før dere kan omsette varene.

Dette er en regelverksveileder som gir en nærmere beskrivelse av de særskilte kravene som gjelder for poteter (*Solanum tuberosum*) og andre *Solanum*-arter.

Denne veilederen må leses sammen med:

- [Forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 6. 1, 6.2 og 6.3.](#)
Her finner dere de særskilte kravene for produksjon og omsetning av potet og visse andre *Solanum*-arter.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav.*
Denne veilederen gjelder for **alle** virksomheter som produserer og omsetter kulturer som er nevnt i vedlegg 4B.

På temasiden «[Veiledere for særskilte krav til plantehelse ved produksjon og omsetning av planter](#)» finner dere en oversikt over alle regelverksveiledere som gjelder for de kulturer som er omfattet av § 5 vedlegg 4B i forskrift om plantehelse.

Hvem gjelder denne veilederen for?

Veilederen gjelder for virksomheter som produserer og omsetter:

- poteter til mat, industri og fôr
- settepoteter (**Merk:** All omsetning av settepoteter i Norge i dag er kun tillatt i henhold til [forskrift om settepoteter](#). Se nærmere omtale senere i veilederen.)
- planter og formeringsmateriale av andre *Solanum*-arter enn potet (*Solanum tuberosum*), som danner utløpere eller knoller, eller hybrider av disse

POTETER TIL MAT INDUSTRI OG FÖR

Hva har dere ansvar for?

För dere kan omsette planter og formeringsmateriale må dere kunne fremlegge dokumentasjon på at plantematerialet tilfredsstillir kravene i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 6.1, 6.2 og 6.3. Dere er også ansvarlige for at kravene om merking av partiene er oppfylt.

Virksomheter som produserer og omsetter knoller av potet (*Solanum tuberosum*), har ansvar for at hele produksjonsstedet, eller i visse tilfeller at felt innenfor produksjonsstedet, er fritt for:

- [Clavibacter michiganensis ssp. sependonicus](#) (lys ringråde)
- [Synchytrium endobioticum](#) (potetkreft)
- [Globodera pallida](#) (hvit potetcystenematode PCN)
- [Globodera rostochiensis](#) (resistensbrytende raser av gul potetcystenematode PCN)

Dere finner faktainformasjon om de aktuelle skadegjørerne ved å følge lenkene over. For annet relevant stoff, se [Vanlig planteproduksjon](#) på Mattilsynets nettsider.

Slik kan dere oppfylle og dokumentere kravene

Krav knyttet til lys ringråde og resistantbrytende raser av PCN

Her nevner forskriften først to alternative krav for å kunne omsette matpoteter:

Partiene skal komme fra et produksjonssted hvor skadegjørerne «ikke er kjent å forekomme».

1. Fra et produksjonssted hvor skadegjørerne er kjent å forekomme, skal partiene komme fra et *felt* som oppfyller kravene for de skadegjørerne som er angitt i punktet.

Kravene i minst ett av punktene må være oppfylt.

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 6.1.

1. Partiene skal komme fra et produksjonssted hvor skadegjørerne ikke er kjent å forekomme

Dette innebærer at det ikke foreligger kunnskap om at skadegjørerne finnes på produksjonsstedet. Dersom nevnte skadegjørere tidligere er påvist, vil kravet være oppfylt når skadegjøreren ikke lenger kan finnes på produksjonsstedet.

Dokumentasjon:

Dere må som et minimum kunne gi en skriftlig egenerklæring om at virksomheten ikke er kjent med at skadegjørerne noen gang har vært påvist på produksjonsstedet, og at det heller ikke er grunnlag for mistanke om dette. Dette kan for eksempel være basert på

- loggførte egenobservasjoner etter visuelle kontroller i felt
- analysesvar fra laboratorieundersøkelser
- informasjon fra tidligere eier eller overdrager av eiendommen
- informasjon fra samarbeidspartnere om maskiner og redskaper
- informasjon fra leverandører av plantematerialet til produksjonsstedet
- kunnskap om skadegjørerstus på naboeiendommer og eventuelt tidligere leid areal

Skjemaet for egenerklæring finner dere på temasiden «[Veiledere for særskilte krav til plantehelse ved produksjon og omsetning av planter](#)».

Dersom skadegjørerne tidligere er påvist på produksjonsstedet, kan dere dokumentere slik:

- Hvis lys ringråte tidligere er påvist, skal det ikke ha vært dyrket poteter der de tre siste årene. Dette kan dere dokumentere med kopi av søknad om produksjonstilskudd, gjødselplan eller annen skifteoversikt
- Hvis hvit PCN eller resistensbrytende raser av gul PCN er påvist, må det foreligge en bekreftelse på at Mattilsynet har opphevet de restriksjonene som er gitt

2. Fra et produksjonssted hvor skadegjørerne er kjent å forekomme, skal partiene komme fra et felt som oppfyller kravene for de skadegjørerne som er angitt i punktet

Feltet kan være en del av et produksjonssted hvor angitte planteskadegjørere er påvist og fremdeles finnes. Kravene i listen nedenfor gjelder bare feltet der det skal dyrkes poteter.

Dokumentasjon:

- Hvis lys ringråte er påvist på produksjonsstedet, skal det ikke ha vært dyrket poteter på det aktuelle *feltet* som det skal dyrkes poteter på, de 3 siste årene. Dette kan dere dokumentere med kopi av gjødselplan eller annen skifteoversikt.
- Hvis hvit PCN eller resistensbrytende raser av gul PCN er påvist på produksjonsstedet, skal jordprøver fra det aktuelle *feltet* som det skal dyrkes poteter på, være testet og funnet fri for disse skadegjørerne. Det må foreligge analysebevis som bekrefter resultatet av testingen og en oversikt (kart eller GPS-posisjoner) som viser hvor prøvene er tatt ut.

Dere kan ta ut jordprøver for testing slik:

1. Jordprøvene tas med skje fra det øverste jordlaget.
2. Jordprøvene tas ut med 50 stikk à 5 ml og 250 ml jord pr 2,5 daa. Stikkene tas ut med linje- og stikkavstand på 7m x 7m.
3. Dersom arealet er mindre enn 2,5 daa, skal prøven likevel inneholde 250 ml jord.
4. Rengjør utstyret godt ved prøvetaking på ulike felter eller eiendommer.

Innsending av prøver:

Før dere sender inn prøver, må dere selv kontakte aktuelt laboratorium og avtale hvordan dere skal merke, emballere og sende prøvene.

Krav knyttet til potetkreft

Kravet om at potetkreft ikke skal forekomme gjelder *hele* produksjonsstedet og ikke bare et felt der det skal dyrkes poteter.

Dokumentasjon:

Potetkreft er ansett som utryddet i Norge. Det kreves dermed ingen særskilt dokumentasjon om frihet for potetkreft.

Krav knyttet til merking av partiene

Sporings- og dokumentasjonssystemer som vanligvis benyttes av de ulike virksomhetene i en omsetnings- og produksjonsskjede – helt fram til omsetning til forbruker – vil gjøre det mulig å identifisere både produsent og produksjonssted.

Når dere omsetter potetene, er det derfor tilstrekkelig at dere merker potetpartiene med produsentnavn, eller på annen måte kan legge fram dokument med samme opplysning, slik at både produsent og produksjonssted dermed kan identifiseres. Dette gjelder uansett hvem som er neste ledd, f.eks. pakkeri, industri, forbruker. Kravet gjelder uavhengig av om dere omsetter potetene i bulk, kasser eller ferdig emballert.

Dokumentasjon:

Dere kan dokumentere at kravene om merking ved omsetning er oppfylt med

- merking på emballasje
- kontrollseddel, fraktbrev eller andre kvitteringer

SETTEPOTETER

Hva har dere ansvar for?

Virksomheter som produserer og omsetter settepoteter (*Solanum tuberosum*), har ansvar for at hele produksjonsstedet er fritt for:

- [*Clavibacter michiganensis ssp. sependonicus*](#) (lys ringrâte)
- [*Synchytrium endobioticum*](#) (potetkreft)
- [*Globodera pallida*](#) (hvit potetcystenematode PCN)
- [*Globodera rostochiensis*](#) (resistensbrytende raser av gul potetcystenematode PCN)

Dere finner faktainformasjon om de aktuelle skadegjørerne ved å følge lenkene over. For annet relevant stoff, se [Vanlig planteproduksjon](#) på Mattilsynets nettsider.

I tillegg skal dere oppfylle kravene til opprinnelse av knollene.

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 6.2 og 6.3.

Slik kan dere oppfylle og dokumentere kravene

All produksjon og omsetning av settepoteter i Norge er i dag kun tillatt i henhold til [forskrift om settepoteter](#). Kravene ovenfor er i samsvar med de plantehelsemessige kravene i settepotetforskriften. Andre krav i settepotetforskriften kommer i tillegg.

Avlere av settepoteter trenger derfor bare forholde seg til den forskriften, og behøver ikke gjøre spesielle tiltak i henhold til kravene i denne delen av forskrift om plantehelse.

PLANTER OG FORMERINGSMATERIALE AV ANDRE SOLANUM-ARTER SOM DANNER UTLØPERE ELLER KNOLLER ELLER HYBRIDER AV DISSE

Hva har dere ansvar for?

Før dere kan omsette planter og formeringsmateriale må dere oppfylle kravene til opprinnelse av plantematerialet.

Slik kan dere oppfylle og dokumentere kravene

Her nevner forskriften to alternativer:

1. Begrepet «opprinnelse i norsk materiale» betyr at plantematerialet som omsettes skal være produsert på grunnlag av norske morplanter.
2. Hvis plantematerialet har opprinnelse i materiale utenfor Norge, skal de stamme fra materiale som har gjennomgått karantenedyrking i henhold til [Karantenebestemmelser for planter og plantemateriale m.m. som er forbudt å innføre til Norge.](#)

Kravene i minst ett av punktene må være oppfylt.

Dere har selv ansvar for å dokumentere at dere har oppfylt kravene i forskriften.

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 6.3.

1. Begrepet opprinnelse i norsk materiale betyr at plantemateriale som omsettes skal være produsert på grunnlag av norske morplanter

Dokumentasjon:

Virksomheten må kunne legge fram f.eks. kvittering, pakkseddel e.l. som angir opprinnelsen til morplantene.

2. Hvis knoller/plantemateriale har opprinnelse i materiale utenfor Norge, skal de stamme fra materiale som har gjennomgått karantenedyrking i henhold til karantenebestemmelsene ovenfor

Dokumentasjon:

Virksomheten må kunne legge fram frigivelseserklæring fra Mattilsynet som viser at morplantene har gjennomgått karantenedyrking.